

Liepos 2 d. Kreivakiškio dvarelyje, Pakruojo r., įvyko tradicinis penktasis LPKTS ir TS PKT frakcijos jaunesniosios kartos sąskrydis, skirtas 65-osioms trėmimo iš Lietuvos metinėms ir Valstybės dienai paminėti.

Saulėtą sekmadienį rytą pakilių nuotaikos lydini riedėjome į Kreivakiškio dvareli – paminėti, susitikti, pabendrauti. Nemažą kelio atkarpa atidardėj dulkėtu vieškeliu įsukome į LPKTS Pa-

kruojo sk. pirmininko Vidmanto Palujansko valdas – iš senelių Krūminų paveldėtā dvareli, kurio sename sode vių laukė sąsrydžiui paruošta erdvė. Į renginį susirinko per 400 žmonių – buvusių tremtinių ir politinių kalinių, giminių trempyje, jų šeimų narių, vaikų, vaikaičių, kudirkaičių, jaunuju šaulių, skautų.

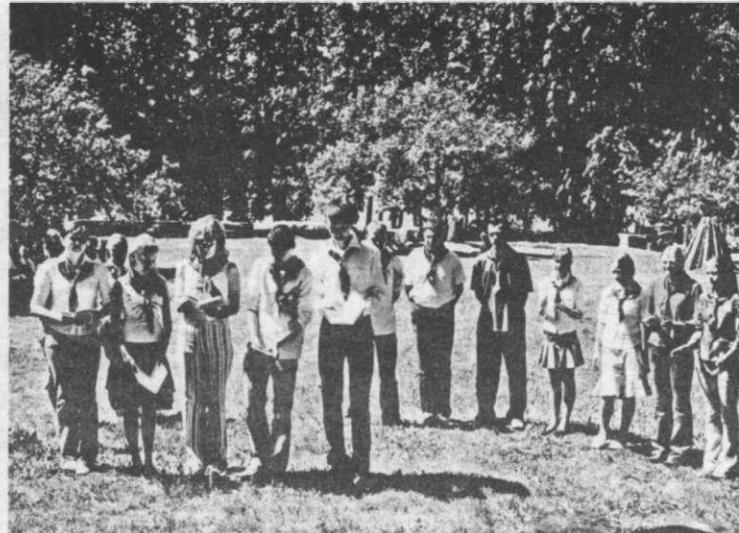
Šventė prasidėjo šv. Mišiomis, kurias aukojo Panevėžio vyskupijos generalvikaras kūnigas Robertas Pukenis. Giedojė LPKTS Kuršėnų sk. choras "Tremties varpai", vadovaujamas Birutės Jarošienės. Po šv. Mišių, nuskambėjus tautinės muzikos ansamblio "Kupolė", vadovaujamo Antano Bernatonio, atliekamai

partizanų dainai, LPKTS pirmininkas Antanas Lukša, Seimo narys TS PKT frakcijos pirmininkas dr. Povilas Jakucionis ir LLKS prezidiumo pirmininkas dim. plk. Jonas Čeponis pakélé Lietuvos valstybinę vėliavą. Nuskambėjo "Lietuva brangi". Sąskrydis buvo atidarytas.

(keliamas į 4 psl.)

Sąskrydžiui atidariusieji: Seimo narys TS PKT frakcijos pirmininkas dr. Povilas Jakucionis, LPKTS pirmininkas Antanas Lukša ir LLKS prezidiumo pirmininkas dim. plk. Jonas Čeponis

Lietuvos kudirkaičiai skaitė A. Paulavičiaus herojinės poemos "Partizanas Daumantas" ištraukas ir atliko poetinę kompoziciją "Mes su tauta"

Numeryje skaitykite:

2 Nuo 2007 m. sausio 1 d. bus didinamos nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos

5 Solistė Nijolė Ambrazaitytė, pirmajį dainavimo "krikštą" gavusi Igarkoje, savo tremties prisiminimus sudėjo į knygą

6 "Nors gyvenimas apmėtė sunkiais akmenimis, skausmo, vargų nepagailėjo, bet aš gyvenu, ir tiek," – sako buvęs politinis kalinas Bronius Ulčickas

Dėmesio!

Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovo tojų sąskrydis, skirtas 65-osioms trėmimo metinėms paminėti, įvyks rugpjūčio 5 d. Ariogaloje

Edmundas SIMANAITIS

Valstybės dienos spalvos ir lūkesčiai

Kiekvienais metais Valstybės dieną pasitinkame su skirtingu įdirbiu: sékmėmis ir rūpesčiais. Nacionalinio saugumo srityje įdomi naujovė, beje, pirmą kartą atsikūrusios Tėvynės istorijoje. Mūsų kariniai gina Lietuvos saugumo interesus... tolimate Afganistanė – ne ginklu, o padėdami įtvirtinti demokratijos vertebes šioje sovietų įsibrovėlių nuniokotos šalies Goro provoncijoje. Gaudami turime ir patys šį tą duoti. Birželio parabagoje Lietuvoje viešėjė Afganistano parlamentarai labai aukštai vertino Lietuvos karių paramą socialinėje, sveikatos apsaugos, švietimo srityje. Numatoma išplėsti paramą pertvarkant teisėsaugą ir kitas sritis. Tai abipusis dviejų labai skirtinį islamo ir krikščionybės pagrindais susiformavusį kultūrų tarpusavio

pasitikėjimo ugdymas ir kasdieninis egzaminas.

Pagrindinis avantiūros tikslas žlugo

Kur kas svarbesnį patikrinimą išgyvena Lietuvos demokratija per šešiolika metų nespėjusi pakankamai sustiprėti, negebėjusi atsikratyti ypač sloganus sovietmečio palikimo. Rytuose senos imperinės užmačios savaime neišnyko. Atvirkšciai – dėmesys sutelkiamas į Lietuvos Respublikos vidaus reikalus. Lietuvai įstoja į NATO ir Europos Sąjungą, esminės svarbos nacionalinio saugumo interesai buvo apginti. Paksogeito pamokos neužteko. Jam pasibaigus, "artimasis užsienis" pamėtėjo naują "tautos gelbėtoją". Per rekordiškai trumpą laiką buvo sukurti partija be jokios ideologijos, ta-

čiau veiksmingai veikianti. Ne vienas pilietinės orientacijos nepraradęs rinkėjas klausavo, o kas būtų nutikę, jei be mokslo atsibastėlio, pridenius nusipirktu akademiniu diplomu, pagirdyti, pavaišinti, niekučiai papirkti rinkėjai būtų suteikę "darbiečiams" galimybę laimeti Seimo rinkimuose absoliučią daugumą?

(keliamas į 2 psl.)

Apie rublinius indėlius

Europos Parlamento narys Vytautas Landsbergis neseniai paskelbė pareiškimą "Dėl juodo melo apie indėlius". Jame teigiamas: "Kai Tėvynės sąjunga skelbė referendumą dėl indėlių grąžinimo, tuometinė LDDP valdžia įnirtingai priešinosi, melavo, kad pakils kainos, ir pasiekė, kad per mažai piliečių ateity balsuoti. Tas įstatymas liko nepriimtas. Kai Tėvynės sąjunga ir krikščionys demokratai laimėjo rinkimus, Seime priėmė gyventojų rublinių indėlių atkūrimo įstatymą, ir jokie komunistai negalėjo to sustabdyti. Privatizacijos pajamos ėjo indėliams atkurti. Be to, įstatymė buvo pasakyta, kad indėlius užgrobė Rusija ir ji turės grąžinti viską, o mūsų valstybė kol kas kompensuoja iš privatizacijos pajamų. Juodieji melegiai, vėl grįžę valdžion, nėsykio nedrįso kreiptis į Lietuvos piliečių rublinių indėlių

užgrobėją Maskvoje, kad viską grąžintų.

Kai Rusiją 1998–1999 m. ištiko finansinis žlugimas, teko mažinti Lietuvos valstybės išlaidas ir dvejimams metams prilaikyti indėlių atkūrimą. Tik dvejimams metams. Bet per tą laiką į valdžią vėl grįžo LDDP–LSDP ir pakeitė įstatymą, kad galėtų grąžinti tik po truputį. Keliskart atmetė Tėvynės sąjungos siūlymus, kaip spręsti, kad žmonės atgautų santaupas greičiau.

Kairieji politikai daro dar vieną valstybinę klaidą, kai kalba ne apie prarastų indėlių kompensavimą, bet apie grąžinimą – lyg patys būtų juos pagrobę. Paprastam žmogui atrodo tas pat, svarbu atgauti savo pinigus, tačiau Lietuvos vardu prisiimti Rusijos kaltę ir skolą yra neatsakinga. Reikalaivimas, kad Rusija grąžintų viską, neturi būti nutildytas."

"Tremtinio" inf.

Valstybės dienos spalvos ir lūkesčiai

(atkelta iš 1 psl.)

Trūko labai nedaug!.. Vargu ar reikia abejoti, kas būtų tapęs premjero ir kokie ministrai pagal svetur parengtą scenarijų būtų sutupdyti į ministrų kėdes. O kas gali paneigti, kad tokiu atveju nebūtų kilusi iš svetur pakišta priverstinė "būtinybė" peržiūrėti šalies Konstituciją, o po to jau "konstituciniu teisėtu" kelio nušalinti Prezidentą, Seime išsirinkti palankų Kremlui valstybės vadovą?

Prisiminus svetimų ir kai kurių savų politikų nedrįstamą pamiršti sovietmečio štamprą, ar neatsirastų poreikis ištoti iš "agresyvaus ir keiliango grėsmę taikai NATO"? O po to ar neatsirastų norinčiųjų "demokratiskai" belstis, kad priimtų atgal į narvą, iš kurio buvo ištrūkta prieš šešiolika metų.

Yra pagrindo tikėtis, kad suklaidinti tuščią pažadą, bet jaučiantys pilietinę atsakomybę už šalies ateitį "darbiečiai", pirmiausia Seimo narai, supras, kad buvo savo lyderio įtraukti į itin pavojingą valstybei avantiūrą.

Jūlumo pamokos nevadintinos politika

Kai Valstybės saugumo departamento ir prokuratūra paėmė "darbiečių" juodosios buhalterijos bylas, kai "gelbėtojas", nelaukdamas "pakviečimo" į Lukškes, mikliai nėrė į artimajį užsienį, kai išaiškėjo, kad "darbiečiai" seimūnai "sveikatos pataisymui" ar sugurintam "uošvio" automobilio remontui gaudavo iš "gelbėtojo" po keliausdešimt tūkstančių, pasirodė "atviras Darbo partijos Prezidiumo laiškas", kuriame tiesmukai teigiama, kad "Vyriausybės ar Seimo darbas yra sunkiai įmanomas, kai šalies vadovas, teisėsauga ir politiniai perbėgėliai, siekiantys asmeninės garbės, vykdo vieningą ir destruktyviajį, šalį paraližiuojančią veiklą, nukreiptą prieš Vyriausybės ir Seimo efektyvų darbą" ("Lietuvos aidas" Nr. 126, 2006-06-05). Betrūksta tik atviro kreipimosi į "artimajį užsienį" suteikti "internacionalinę pagalbą darbo Lietuvai". Šis ižūlus akibrokštas aiškiai suvėlavos. Šį kartą užteko politinės valios užkirsti kelią ir neleisti toliau plėtotis itin pavojingai politinės demagogijos avantiūrai. Tik ar ne per vėlai buvo susigriebta? Kita vertus, tai sveikas valstybės savigynos veiksmas, leidžiantis tikėtis, kad teisingumas bus atkurtas. Tačiau tokie pasikartojojantys "demokratiniai žaidimai" ant prarajos krašto neleistini. Tirkiausiai gėdinės apsišaukėlio "gelbėtojo" bankrotas, pabėgimas nuo atsakomybės už žmonių mulkinimą, papirkinėjimą, finansinius nusikaltimus ir išdavystę padės doriems bendrapiliečiams apsiprėsti, kokiui būdu nusiplauti patirtą pažeminimą.

Kolaboravimo patirtis savaime neišnyksta

Bus ir toliau naudojamas Lietuvos demokratijos spragomis, pirmiausia – per ilgai užsitenesius negebėjimu ginti savo laisves. Valstybės dieną sutinka me turėdami suveltą skandalą Seimą ir neturėdami stabilios Vyriausybės. Nereikėtų pervertinti, dar blogiau – nejvertinti buvusios sovietinės "partinės" ūkinės nomenklatūros įtakos šalies vidaus politikai. Tai iš sovietmečio perėjės valdymo elito sluoksnis stipriai susaistytas kolaboravimo patirtimi ir įsitikinimu, kad tik jis turi nepajudinamą teisę būti valdžioje. Partijos iškabų keitimasis sovietmečio balasto nepanaikina. Buvusieji kompartijos auklėtiniai sunkiai geba, dažniau negeba, elgtis, mąstyti, dirbtis vado vaudamiesi Vakarų socialdemokratijos patirtimi ir metodais. I pirmajį planą turėtų patekti jaunesnių kartų socialdemokratai, kurie gebėtų tartis ir dirbtis su kitomis politinėmis jėgomis. Gerokai apmaudu, kad Lietuvos socialdemai iki šiol kratėsi ir tebesikrato Vakaruose seniai prigijusio progresinio mokesčio, liudijančio ne žodini, o tikrą rūpinimą socialiniai reikalais. Dažnai pasigirsta klausimas: Kodėl? O ar ne todėl, kad absoliuti dauguma sparčiai dygstančių milijonierų ir nuvorišų – iš buvusios sovietmečio nomenklatūros?

Pilietinė savivoka – užkarda provokacijoms

Valstybės vadovas ne vieną kartą kalbėdamas apie nūdienos iššūkius pabrėžė pilietiškumo ir moralumo stysių valstybės renkamosios valdžios struktūrose. Belieka su apmaudu sutiki su kritiką karčiu pastebėjimu, kad iki šiol nėra veiksmingo politikų ir valstybės pareigūnų etikos kodexo. Seimas, užuot parodės pavydži ir pirmiausia pats sau užsimovęs ši moralinį apynasrį, nesugeba sukaupti pilietinio ryžto ir politinės valios tokiam žingsniniui. Savitarkos principas ypač veiksmingas tik pilietiškai brandžioje visuomenėje, o valdžios struktūrose – tiesiog gyvybiškai būtinės. Tada juodujų technologijų "kontoros" mėginimai įpiršti rinkėjams vieną po kito apsišaukėli "gelbėtojų" žlugtų provokacijų užuomazgoje. Ilgai užsiėtėsi Seimo ir Vyriausybės skandalų seką sumenkino šių institucijų veiklos veiksmingumą. Vidaus politikos nesklandumai tikrai nepakélé valstybės prestižo tarptautinėje arenoje. Tačiau valstybės vadovo veikla užsienio politikos srityje pelnė Lietuvai patikimo derybininko vardą. Tai patvirtina Baltijos ir Juodosios jūrų regionų valstybių vadovų forumo Vilniuje rezultatai ir kiti aukščiausiojo lygmens politikų pasitarimai.

Karaliaus Mindaugo valstybė tolydzio stipriau įsitvirtina politiniame pasaulyje žemėlapyje. Tai svarbiausia. Visa kita bus sukurtą sąmoningų piliečių pastangomis.

Žiūros iš Seimo

Sprendžiami buvusių politinių kalinių ir tremtinių socialiniai klausimai

Birželio 22 d. LR Seime priimtos labai svarbios buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams – tiems, kurių turi nukentėjusio statusą ir gau na valstybines pensijas, įstatymų pataisos: didinama valstybinių pensijų bazė nuo 138 Lt iki 172 Lt.

Tokią nuostatą numato Seime priimtas Valstybinių pensijų įstatymo 2 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymas. Be valstybinių pensijų bazės didinimo jame numatoma išplėsti ir nukentėjusių asmenų grupę. Šis įstatymo projektas po Seimo stalčius ir darbotvaras buvo stumdomas jau penketą metų. Nežiūrint į tai, kad nukentėjusių asmenų valstybinė pensija nebuvo didinama nuo 1998 m., kairiųjų valdomas Seimas vis atidėliojo jo priėmimą, o buvusio premjero A.Brazauskos Vyriausybė tvirtino esą buvusių tremtinių yra labai daug ir valstybė jiems lėšų nerandanti.

Valstybinių pensijų bazė yra didinama nuo 2007 m. sausio 1 d. Nors Seimo nariai A.Stasiškis ir P.Jakučionis stengėsi, kad nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos būtų padidintos dar šiais metais: A.Stasiškis siūlė nuo liepos 1 d., o P.Jakučionis – nuo rugpjūčio 1 d., tačiau Seimas nepritare šiam siūlymui.

Svarstant ši įstatymo projektą Seime labiausiai jam prieštaravo socialdemokratai A.Sysas ir V.Blinkevičiūtė.

"Aišku, galime pritarti visiems pasiūlymams į kairę ir į dešinę. Kaip sakė finansų ministras, vien pasiūlymų perskirstyti (biudžeto lėšas – I.V.) jau užregistruota 180 mln. litų Pirmiausiai mes turime didinti socialinio draudimo pensijas visiems. Jeigu mes vis darysimė atgal ir spręsime valstybinių pensijų klausimą, bet negalime iki šiol išspręsti darbo užmokesčio klausimą, nes vis pinigelių pritrūksta, nes juos skirstome per pensijas, tada, manau, atsiimkite pasiūlymus, kuriais siūlote keisti dabartinę padėtį Lietuvoje. Todėl negaliu pritarti, kad vėl didintume valstybinių pensijų bazę. Ir bazę, ir skaičių žmonių, kurie gauna", – įnirtingai priešinosi šio įstatymo projekto priėmimui A.Sysas. Įsimarkavęs jis teigė esą Seimas eisiaus tokiu keliu, tai jis nenustebiasi, kai bus užregistruotas įstatymas, kad visi perkeltieji iš melioruojamų žemių į gyvenvietes, yra nukentėję, nes paliko savo gimtasių žemes ir buvo iškelti kolūkių kūrimo metais į bendras gyvenvietes.

Tačiau jam oponavęs P.Jakučionis, pasisakęs už ši įstatymą, tvirtino manantis, kad A.Sysas klysta, sakydamas, kad tos pensijos yra kažkokios privilegijos. Visose Vidurio Europos šalyse tokios pensijos yra, jos nevadinamos pensijomis, o kompensacijomis už patirtus žalojimus arba už laisvės netekimą.

"Aš pasisakau už ši įstatymo projektą. Negalima lyginti ištremtųjų su, sakysime, iškeltaisiais iš melioracijos plotų. Tokiu įstatymu tikrai niekas ne-

teiks. Kviečiu visus balsuoti už šį įstatymo projektą, nes, kaip buvo pasakyta, Socialinių reikalų ir darbo komitetas labai atidžiai viską apsvarstė ir jam pritarė. Jeigu kolegos A.Syso nuomonė kitokia, tai kitokia, bet komiteto nuomonė buvo tokia", – tvirtino P.Jakučionis.

Minėtas Valstybinių pensijų įstatymo projektas numato šalia buvusių politinių kalinių ir tremtinių dar vieną grupę nukentėjusių, kuriems bus mokama valstybinė nukentėjusių asmenų pensija – tai buvę beglobiai vaikai. Pristatydamas šį siūlymą A.Stasiškis aškino, kad tai yra nukentėjė žmonės, kurių tėvai buvo nužudyti įvairomis aplinkybėmis už pasipriešinimo kovas arba abu mirė kalėjime ir nepilnamečiai vaikai liko visiški našlaičiai. Jiems pripažįstamas beglobio vaiko statusas. Dabar pagal šį statusą iš viso yra pripažinta apie 500 tokių asmenų. "Pagal dabartinį Valstybinių pensijų įstatymą, šie žmonės, kurie buvo likę visiški našlaičiai, negauna nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos. Jeigu treminio vaikas buvo likę nuo ištremimo, jis pagal tą patį įstatymą yra prilyginamas treminui ir gauna nukentėjusio asmens valstybinę pensiją, o vaikas, kurio tėvai žuvo, mirė ir jis buvo likę visiškas našlaitis, lieka už borto ir negauna tos paramos. Taigi ta spraga yra, ir tai yra visiška neteisybė. Jų yra nedaug, todėl šią dalyką reikiā ištaisyti. Aš kreipiūosi ir prašau pritarti šiai pataisai. Poreikis yra apie 1 mln. papildomų lėšų per metus", – teigė A.Stasiškis.

Jam prieštarauti pradėjo buvusi socialinės apsaugos ministrė V.Blinkevičiūtė, raginus "atsakingai įvertinti bet kokius siūlymus dėl Valstybinių pensijų įstatyme numatyti asmenų, turinčių teisę į tokią pensiją, būrio didinimo". Ji teigė esą dauguma buvusių beglobių vaikų, turinčių statusą, jau gauna nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos pagal Valstybinių pensijų įstatymo 14 straipsnį. Todėl ji mananti, kad būtų netikslinga toliau plėsti tokią asmenų būrį. Jai prieštaravo P.Jakučionis, teigdamas, kad iš tikrujų, kaip ir V.Blinkevičiūtė minėjo, dalis to paties likimo ir statuso žmonių gauna tas pensijas, tačiau dalis negauna: "Ir ta negaunanti dalis nėra didelė. Lėšų tam iš tikrujų reikia nedaug – galbūt iki milijono per metus. Taigi aš siūlau kolegos A.Stasiškio siūlymui pritarti".

Šiam siūlymui buvo pritarta balsų dauguma: 75 Seimo nariams balsavus "už", 1 – "pries" ir 2 susilaikius. Tai kas gi nutiko Seime, kad be jokių ypatingų pasisakymų "pries" šis įstatymas, kuris, pasak A.Stasiškio, "po Seimą tampesi beveik penkerius metus, beveik visą praėjusią kadenciją ir šią, gerokai apipešotas, tačiau su esminiais išlikusiais dalykais", buvo taip darniai priimtas?

(keliamas į 3 psl.)

Žinios iš Seimo

Sprendžiami buvusių politinių kalinių ir tremtinių socialiniai klausimai

(atkelta iš 2 psl.)

Norint geriau suprasti šios "sėkmės" priežastis, reikia pažvelgti į praeitį. Visų pirmą šios pataisos priimtos būtent dėl nuoseklaus buvusių politinių kalinių ir tremtinių atstovų Seime – Seimo narių A. Stasiškio ir P. Jakučionio – nuoseklaus ir atkaklaus penkerius metus trukusio darbo. Kita priežastis – pora dienų prieš šio įstatymo priėmimą Seime nesėkmingai buvo bandyta premjeru išrinkti socialdemokratą Zigmantą Balčytį. Patyrę nesėkmę socialdemokratai ir visa kairioji valdančiųjų dauguma privalėjo prašytis pagalbos iš Tėvynės sajungos frakcijos, tad jų kairietiškos nuostatos ir "valdančiųjų" tonas buvo gerokai sušvelnėjės ir pritilęs. Supratę, kad jei neatsižvelgs į tokius ketinimus, kaip padidinti valstybines pensijas buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams, tai jie nedaug ką peš, ir kairieji balsavo už šį įstatymą.

Dar šio įstatymo priėmimo išvakarėse jiems staiga tapo "įdomios" buvusių politinių kalinių ir tremtinių socialinės bėdos. Seimo narys P. Jakučionis išsiuntė laišką tuometiniam laikinai premjero pareigas einančiam Z. Balčiui, aiškindamas, kokios svarbiausios šiu žmonių bėdos bei kaip būtų galima pagerinti jų socialinę padėtį.

Savo laiške Z. Balčiui P. Jakučionis užsiminė ir apie tai, kad buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai kenčia dėl iki šio negražinto išlikusio nekilnojamomo turto (žemės ir pastatų). Šis turtas negražintas daugiausia miestuose, ypač Kaune, ir saugomose teritorijoje. Taip pat buvo priminta ir apie pagalbėjus sveikatos įstaigos paslaugų prieinamumą, pirmiausia dėl sanatorijų ir reabilitacijos centrų. "Reikia, kad buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai dėl savo specifinių ligų galėtų bent dvi savaites per metus pasigydinti sanatorijoje ar reabilitacijos centre nemokamai ar bent lengvatinėmis sąlygomis", – rašė laiške P. Jakučionis. Jis taip pat mano, kad ligonių kassos turėtų kompensuoti ne mažiau kaip 75 proc. kompensuojamųjų vaistų kainos, o visuomeninio transporto bilietai kainą reikėtų kompensuoti 75 proc.

Iš tiesų, ar bus atsižvelgta ir į šiuos socialinius buvusių politinių kalinių ir tremtinių poreikius, dar nėra aišku. Tačiau praėjus antradienį Seime gavės Tėvynės sajungos palaikymą ir premjeru tapęs G. Kirkilas, atrodo, vis dar draugiškai nusiteikęs dešiniųjų reikalavimų atžvilgiu. Tai patvirtina ir tai, kad Seime buvo atsižvelgta į kitą P. Jakučionio ir A. Stasiškio pasiūlymą: perskirstant 2006 m. biudžetą 50 tūkst. litų papildoma skirti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo, aukų rėmimo ir atminimo jamžinimo fondui.

Ingrida VĖGELEYTĖ

Visame pasaulyje plačiai nuskambėjo Rusijos prezidento V. Putino pranešimo Federaliniame susirinkime pasakyti žodžiai, šlovinantys sovietinę raudonąją ir dabartinę Rusijos armiją. Esą dabar, kai armija gavo neregėto galingumo ir manevringumo raketas, kurių negali užfiksuoti jokie Vakarai, priešlektuvinės gynybos sistemas, geriausias pasaulyje karos lektuvus, Rusija gali kariauti ir nugalėti iš kartos kelis karus – vieną "didįjį" – tikrą karą ir kelis lokalinius. Rusijos strategai generolai netgi numatė kelis tokius lokalinius karus. Pirmiausia – "pri-baigs" Čečeniją, ko niekaip nesugeba padaryti keliolika metų. Toliau kausis už Krymą, tai yra už švenčiausią Rusijos uostą Sevastopolį, iš kurio esą stengiasi išvaryti Rusijos Juodosios jūros laivyną Ukrainos "buržuazinių nacionalistų". Kovos su Norvegija, be Maskvos žinios ir susitarimo paskelbusia 200 mylių teritorinių vandenų zoną aplink Špicbergeno salyną. Skandins Lenkijos karo laivus, jeigu jie plaukios aplink tiesiamą duotiekį Baltijos jūros dugne. Smogs moldavų nacionalistams, jeigu jie bandys atsiimti savo teisėtą teritoriją – Padnestre, pasiskelbusių Padnestre respublika. Gaus į kaulus netgi Japonija, jei bandys susigržinti Stalino okupuotas Pietų Kurilų salas. Pagaliau sudaužys į šipilius Gruzijos kariuomenę, nes, pasirodo, Tbilisis nori jėga susigržinti Rusijos atplėstas jos teritorijas: Abchaziją ir

Ivykiai, komentarai

Rusijos generolų užmačios

Pietų Osetiją. Priešų daugybę!

Šiomis dienomis Rusijos spaudoje pasirodė žinomų Rusijos generolų, užsiimančių strateginiu planavimu, pamastymu, kokiems karams turi būti pasirengusi Rusija. Rusijos Federacijos Karinių ekspertų kolegijos viceprezidentas gen. mjr. Aleksandras Vladimirovas taip "išmastedė": "Per artimiausius 10–15 metų didžiausias pavojujus Rusijai kils iš Kaukazo. Ten jėgas kaupia vahabity judėjimai, kurie vis labiau skverbiasi į Dagestaną, Kabardiną, Balkariją, Adygėjā. Jei prie to pridėti didžiulę bedarbytę, visišką šio regiono kriminalizaciją, narkotikų srautus, tai visiškai aišku, kad be ginkluoto įsikišimo padėtis tik blogės. Negalima atmesti ir ilgai užsiėsiančios karinės operacijos. Labai tikėtina, kad Rusijai teks panaudoti jėgą. Rusijai reikės panaudoti jėgą ginant savo ištikimiausią sajungininką Vidurinėje Azijoje – Kazachstaną. Tuo labiau kad šią respubliką jau nusižiūrėjo JAV. Gali būti, kad Kazachstane bus bandoma jėga niversti dabartinių režimų. Ir Rusija pri-velés panaudoti karinę jėgą".

Gen. plk. Leonidas Ivašovas, Geopolitičių problemų akademijos viceprezidentas, savo pareiškimą pavadino "Padėsime baltarusiams ir ukrainiečiams". Jame sakoma: "Jau dabar mūsų šalies nedraugai bando sukurti ne tik prie mūsų sienų, bet ir pačioje Rusijo-

je tokias sąlygas, kad NATO ginkluotosios pajėgos įsiveržtų į Rusijos ir jos sąjungininkų teritorijas. Pavyzdžiu, į Baltarusiją. Ten jau suformuota opozicinių jėgų kolona, siekianti nuversti A. Lukšeną ir tam pasikvieti į pagalbą "draugus iš Vakarų". Rusija, būdama ištikima savo sąjunginiams įpareigojimams, bus priversta ateiti į pagalbą teisėtai Baltarusijos valdziai. Todėl negalima atmeti karinio konflikto su NATO pajėgomis. Ir dar: jeigu Ukraina suskils į dvi tris dalis, šalyje gali kilti pilietinis karas o Rusija taip pat bus priversta įsikišti vien to-dėl, kad apgintų milijonus rusakalbių Ukrainos piliečių".

Paskutiniai gen. L. Ivašovo, turinčio didelę įtakos Rusijai, samprotavimai dėl Ukrainos suskilio į dvi tris dalis, ypač pavojingi. Juk dar "oranžinės" revoliucijos metu labai aukšti Kremliaus pareigūnai kalbėjo apie galimą ir netgi būtiną Rytų Ukrainos atsiskyrimą nuo "nacionalistinėmis baciolimis" užkrėstos Vakarų Ukrainos. Ta idėja niekur nedingo. Todėl nekreipti dėmesio į Rusijos generolų propaguojamus vadinausios lokalinius karus – mūšius už Krymą, Padnestrą, Abchaziją, Pietų Osetiją, jokiu būdu negalima. Tai aiškus planas, prisidengiant tariamo stalinizmo užtikrinimui, pradėti imperijos atkūrimą.

Jonas BALNIKAS

Buvę tremtiniai – ne "kasta"

Marijampolės A. Bačkaus laiškas Seimo nariui dr. P. Jakučioniui

Ar mažai privilegijų turi buvę tremtiniai, kad vėl rekalauj? Kodėl jie turi būti ypatinga kasta su privilegijom? Dar gerai prisimenu Sąjūdžio laikų televizijos laidas "Atgimimo bangą", kai jose būdavo smerkiami tarybiniai vadovai ir jų privilegijos. Tačiau tų laikų privilegijos buvo dešimtis kartų mažesnės už dabartinių ponų. Didžiau-

sias privilegijas turi Seimo nariai ir į juos panašūs.

Reikalaujate privilegijų ir rezistencijos kovą dalyviam. Už ką? Kad žudė moteris, mažus vaikus, senelius, jei kas nors iš šeimos vyru tapdavo apylinkės kolūkio pirmininku ar milicijos darbuotoju? Už buvusius kovotojus kasmet aukojamos šv. Mišios, jiems tikriau-

siai užtikrinta Dangaus karalystė. Kuo buvo nusikaltę maži vaikai ar motinos?

Jūs, seimūnai, nuolat pabrėžiate, kad žmonės turi būti visi lygūs, tai kodėl nuolat reikalaujate privilegijų, didesnių pensijų, įvairių lengvatų? Kuo bologesni kiti žmonės? Ar ne iš tarybinių laikų esate užsikrėtęs privilegijų liga?

Seimo nario dr. P. Jakučionio atsakymas A. Bačkui

Perskaitę Tamstos laišką pagalvojau, kad esate arba dar labai jaunas ir naivus, arba piktavalis, gal net buvęs stribas. Ar visiškai nežinote 20 amžiaus vidurio Lietuvos istorijos ir visos tiesos apie partizanų karą prieš sovietų okupantus, ar tyčia piktavališkai šmeižiate kovoje už Tėvynės laisvę žuvusius jaunus vyru? Juk ne vienos gimnazijos visi abiturientai išeidavo į partizanus ir tik beprotis galėtų patikėti, kad šie jaunuoliai galėtų žudyti vaikus ir moteris. Yra žinoma, kad tais laikais po kaimus siautėjo partizanais persirengę generolo Sokolovo smogikai, kurie partizanų vardu plėšikavo ir žudė civilius. Tai jų piktadarystės čekistai ir stribai suversdavo partizanams. Jums, pone Bačkau, jeigu ieškote tiesos, patarčiau apsilankyt Ma-

rijampolėje, Vytauto gatvėje esančiaiame Tremties ir rezistencijos muziejuje, ir atidžiai susipažinti su autentiškais to meto dokumentais. Tuo pačiu prienu, kad partizanai Lietuvos Respublikos įstatymu yra pripažinti Lietuvos kariais savanoriais, o įstatymus privalo gerbtis visi piliečiai.

Buvusius tremtinius vadinate privilegijų ir lengvatų kasta. Bet jų lengvatų yra tokios pačios kaip ir visų pensininkų ar ligonių. Tiesa, buvę tremtiniai gauna Valstybinę nukentėjusių asmenų pensiją – 138 litus per mėnesį. Ši pensija jau 8 metai neindeksuojama, kai visos kitos jau keletą kartų buvo didinamos. Ir tai ne tik buvusių tremtinių privilegija. Tokią pačią pensiją gauna Antrojo pasaulinio karo veteranai, asmenys, nukentę likviduo-

jant Černobylio AE avariją ir Afganistano karo dalyviai. Buvę tremtiniai galėtų atsisakyti šios papildomos pensijos, jei Vyriausybė susitarė su Rusija dėl pensijos mokėjimo už darbo trempyje metus.

Tuo tarpu atvirščiai nei Tamsta rašai, buvę sovietinių laikų personaliniai pensininkai gauna dvigubai didesnę valstybinę pensiją. Bet šitai, tamstai, atrodo, visai neklūva.

Linkiu Tamstai atidžiai išstudijuoti ne tik buvusiems tremtiniams, bet ir kitoms piliečių grupėms valstybės teikiamas lengvatas, tada gal praeitų pyktis ant buvusių tremtinių, kaip išimtinės "kastos", kurieems, Tamstos žodžiais tariant, vis negana privilegijų ir lengvatų.

(atkelta iš 1 psl.)

Šventės vedėjas LPKTS Kauno sk. narys tremtyje gimęs Juozas Rimkus apie 1941 m. trėmimą ir tremtyje praleistą vaikystę pakvietė papasakoti birutietę Astą Réklaitytę – neprilausomybės kovų savanoriu, Vyčio Kryžiaus kavalieriaus Šiaulių 3-iosios pėstininkų divizijos vado gen. M. Réklaičio dukterį.

Didžiulio susidomėjimo sulaukė nesenai iš ekspedicijos Sibire grįžusių Mykolo Riomerio universiteto studentės būsimosios teisininkės Sandros Šarkutės ir Vilniaus pedagoginio universiteto studento būsimomo istoriko Karolio Pugačiausko išsakyti įspūdžiai. Jie gailėjosi, kad ekspedycija buvo tokia trumpa, jų neišgąsdino nei atstumai, įveikti pėsčiomis, nei prasti

Antano Paulavičiaus herojinės poemos "Partizanas Daumantas" išstraukas ir pristatė publicą ypač sužavėjusių poetinę kompoziciją "Mes su tauta".

Artejančios Valstybės dienos proga susirinkusiuosius pasveikino Seimo narys Povilas Jakučionis. Jis apžvelgė Lietuvos politinę situaciją, pasidžiaugė, kad buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai aktyviai dalyvauja visuose renginiuose – "be jų šventės nebūtų prasminges", ir palinkėjo sveikatos, gerų darbų, gražios ateities. O išvykusiuosius laimės ieškoti svetur kvietė grįžti namo: "Tie, kurie išvyko, tesurėta atgal į Lietuvą, kaip iš Si-

Panėvėžio vyskupijos generalvikaras kunigas Robertas Pukenis palinkėjo, "kad augtų laisvė mūsų širdyse"

"Misijos Sibiras" dalyviai studentai Karolis Pugačiauskas, Sandra Šarkutė ir renginio vedėjas Juozas Rimkus

orai, nei Sibiro vabzdžiai, nei sunkus darbas tvarkant lietuvių tremtinių kapines. Jie džiaugėsi ten sutikę puikių žmonių ir patyrę nepamirštamu akimirką. Sandrai ir Karoliui itin įsiminė vieno senuko tremtinio, puikiai kalbėjusio lietuviškai, žodžiai: "Koks žmogus turi būti gyvulys, kad užmirštų gimtąją kalbą?

Prienų r. Pakuonio pagrindinės mokyklos jaunieji kudirkaičiai, parengti mokytojos Onos Zmejauskienės, ir Lietuvos kudirkaičių organizacijos vadovė Kauno Vinco Kudirkos vidurinės mokyklos mokytoja Irena Aleksejenkienė skaitė

biro sugrįžome mes". LLKS prezidiumo pirmininkas dim. ltn. Jonas Čeponis kvietė tikėti Lietuvos ateitimi, būti tvirtiems: "Žuvusiuji dvasia, jų tikėjimas laimėjo ir mes esame to liudininkai".

Pakruojo rajono meras Saulius Gegieckas palinkėjo geros šventės. LPKTS pirmininkas Antanas Lukša padėkojo visiems susirinkusiemis bei šventės rengėjams – LPKTS Pakruojo sk. pirmininkui Vidmantui Palujanskui, LPKTS jaunesniosios kartos komiteto pirmininkei Vilijai Jogminienėi ir LPKTS valdybos narei Daliai Maciukevičienei. Vili-

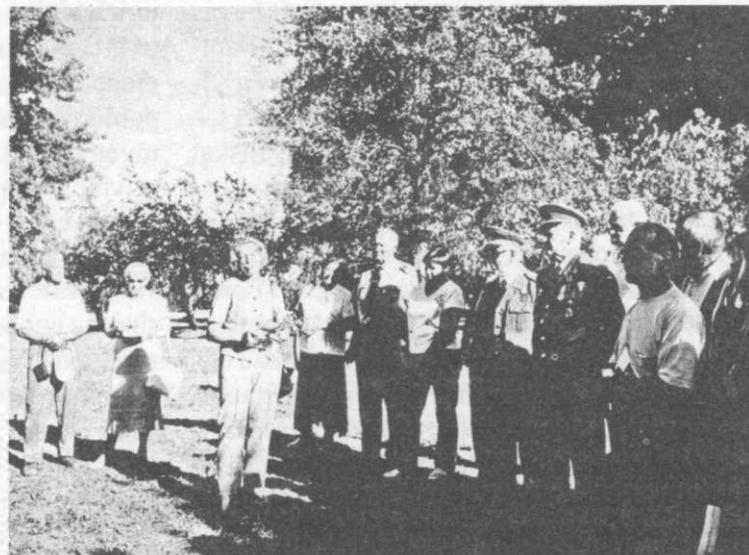
LPKTS jaunesniosios kartos pirmininkė Vilija Jogminienė apdovanojo šventės dalyvius

LPKTS pirmininkas Antanas Lukša įteikė tinklinio varžybų nugalėtojų taurę Pakruojo rajono merui Sauliui Gegieckui

Virvės traukimo rungtynėje nepralenkiama buvo Kauno komanda

Sugiedoję Tautinę giesmę šventės dalyviai vieni kitiems tarė atsisveikinimo žodžius

ja Jogminienė įteikė padėkas LPKTS Alytaus apskrities koordinatorei Janinai Juodžabalienei, surengusiai tradicinę aštuonąją LPKTS poezijos ir dainų šventę "Leiskit į Tėvynę", LPKTS Marijampolės aps. koordinatoriui Vytautui Raibikui už įspūdingai surengtą žygį Tauro apygardos partizanų takais, tapusį istorijos ir pilietiškumo pamoka Lietuvos jaunimui, Lietuvos šaulių sajungos Lekėčių būrio vadui Vidmantui Mašanauskui už pasiaukojamą pilietinį patriotinį darbą ugdomant Lietuvos jaunuosis šaulius, LPKTS Pakruojo sk. narei Zitaitei Vėžienei už Žiemgalos krašto tremtinių istorijos jamžinimą, "Misijos Sibiras" dalyviams už atiduotą pagerbą nukentėjusiesiems nuo sovietų genocido. Už tautinės kultūros puoselėjimą ir atlirkas partizanų ir tremtinių dainas padėkota LVA folkloro ansambliai "Kupolė", už nuoširdžias giesmes – LPKTS Kuršėnų sk. chorui "Tremties varpai", Vilkijos žemės ūkio mokyklos studenčių duetui. Panėvėžio vyskupijos generalvikarui kunigui Robertui Pukeniui buvo įteikta J. Lukšos-Daumantų knyga "Partizanai". Vardadienio proga buvo pasveikinti visi ten susirinkę Petrai ir Povilai, jiems džiugiai sudainuoja "Ilgiausią metą".

Pasivaišinę Žiemgalos krašto alumi, kareiviška koše, prisiskopę, prisidainavę buvo me pakvieti dalyvauti sporto varžytuvėse atkurto Prisikėlimo apygardos pereinamajai taurei laimėti ir šiemet pirmą kartą surengtose tinklinio varžybose LPKTS ir TS PKTF jaunesniosios kartos taurei laimėti. Varžybas organizavo ir teisėjavo LPKTS Šiaulių sk. narys Šiaulių universiteto dėstytojas Algimantas Džiuvė. Tinklinio varžybas laimėjo Pakruojo savivaldybės komanda. Kėglių mušimo rungtynėje visus įveikė Oksana Denisenko, Visagino "Verdenės" vidurinės mokyklos moksleivė, į renginį atvykus su močiute. Virvės traukimės rungtis sulaukė smarkiausiu sirgalių šūksnių – stipriausiai buvo kauniečiai. Kitose rungtynėse nugalėjo jaunasis šaulys Nerijus Survila, Julija Kliuskiene ir Aistis Čeponis. Aktyviausieji šventės dalyviai išdalys gausybė prizų – vertingų LPKTS išleistų knygų, primenančių tremties ir rezistencijos laikotarpį.

Vakarėjant saskrydis buvo uždarytas – nuleista Lietuvos vėliava, sugiedota "Tautinė giesmė". Nors dainos vis dar nesiliove skambėti, žmonės po truputį ėmė skirstytis. Atsisveikindama LPKTS jaunesniosios kartos komiteto pirmininkė Vilija Jogminienė kvietė susitikti Kreivakiškyje ir kitamet.

Jolita NAVICKIENĖ
Jolitos Navickienės ir Dalijos Maciukevičienės nuotr.

Naujos knygos

Poliarinės pašvaistės spalvos

Jei ne Atgimimas, vargu ar būtume sužinojė, kad garsi Lietuvos nacionalinio operos ir baletų teatro solistė Nijolė Ambrazaitytė – buvusi tremtinė. Jaunos merginos išgyvenimai, sunki tremtinės dalia sudėti į knygą "Virš mūsų poliarinė pašvaistė", išleista 2005 metais. Igarkoje ir Maklakove kartu su seneliais Nijolė išgyveno devynius metus. Šalti, badai ir sunkū alinančių darbų dainininkai padėjo įveikti išgimtas talentas – dainavimas. "Daina Sibire – tai vienas fenomenas, nes be dainų išgyventi Šiaurėje nebūtų buvę įmanoma", – rašo knygos autorė. Nijolė prisimena, jog pirmajį dainavimo scenoje "krikštą" gavo mokykloje. Mokytoja mergaitės mokė... baletu. Kai parenge pirmajį pasiodymą, Nijolė neturėjo koncertinės aprangos – kaspinių, gelyčių, batelių... Ji nedriso išeiti į sceną apsiavusi veltiniais, be

I tremties ešeloną Nijolė kartu su seneliais pateko, kai jai buvo devyneri. Vos sukaiko dešimt metų, teko prisistatyti Igarkos darbdaviams medienos biržoje. Kasdieniai jos gyvenimo palydovai buvo šaltis ir badas. Pamačiusi nutapytus naturmortus mergaitė apstulbo: "Tiesiog iš rėmų į ma-

klasės draugų, mokytojų, kaimynų portretai, autentiški Šiaurės gamtos aprašymai. Labai vaizdingai Nijolė apraše, kaip lietuviai Igarkoje šventė Velykas: "Ant stalo buvo tik keli kupsteliai rūgščios ir sūrios juodos duonos, išradęgi supjaustytos kubeliais ir susmaigystytos ant pagaliukų. Tokios duonos net ir labiausiai alkansas nenorėtų. Tetos draugė atsinešė kelias virtas bulves... Gribos briaunuotos stiklinės, pripiltos naminės giros, vadinamos braška, užbaigė šventinio stalo puošmą".

Pirmajį dainavimo scenoje "krikštą" gavusi Igarkoje, Nijolė Ambrazaitytė, grįžusi iš tremties, išgvendino savo svajonę – dainavo tikroje scenoje. Nuo 1966 m. ji – Lietuvos nacionalinio operos ir baletų teatro solistė (mecosopranas), sukūrusi tokias išsimintinas partijas kaip Lola, Amneris, Eboli, Azučena, Madlena, Fenna, Ortrūda, Carmen, Marta, Adalgisa, talentinga kamerinės muzikos atlikėja. Gastroliai JAV, Kanadoje, Pietų Amerikoje, daugelyje Europos šalių, Australijoje. Pelniusi laureatės vardus ir titulus, išrinkta į LR Seimą Nijolė Ambrazaitytė rado laiko parašyti atsiminimų knygą. Ir, reikia manyti, netrukus sulauksime tėsinio – apie tai, kaip dainininkė, grįžusi iš tremties, išgvendino savo svajones.

Asta ŠAUKĖNAITĖ

ne spokso sultingi pasakiški vaisiai – oranžiniai, rusvi, žalii, geltoni, žvilgantys... Vazose it gyvi gulėjo stambūs ananasai, žalias portugališkos avokados, ryškiai oranžiniai apelsinai, o šalia tupėjo spalvingi stambūs paukščiai kakadu". Sie sugretinimai labai įtaigiai byloja apie paauglės patirtas negandas.

Knygoje pateiki patrauklūs jos senelių, su kuriais už poliarinio rato gyveno kartu,

Gegužės 27 d. Pajstrio bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už žuvusiuosius. Ten atvyko Panevėžio buvę politiniai kaliniai, tremtiniai.

Tą dieną Dvareliškių kaimė Pajstrio-Spiralių parapijos klebonas Pranciškus Tamulionis pašventino Onos ir Jono Gabrių šeimai skirtą paminklą, sukurtą tautodailininko Stanislovo Buziliausko. Paminklo pastatymą iniciavo ir finansavo partizanų ryšininkas Marcelinas Užkurėlis, jam talkino kraštotyrininkas Bronislavas Mažylis. Turininga diena baigėsi gegužinėmis pamaldomis pas Kazimierą Barauską Istricos kaimė. Prieš tai buvo aplankyta jo pusbrolių Barauskų sodyba Stanioniu kaimė.

1907 m. gruodžio 30 d. Stanioniu kaimė, Vinco Ba-

rausko šeimoje, pasaulį išvydo sūnus Kazimieras. Jis buvo vienas iš keturių brolių ir keturių seserų. Tėviškėjeabar gyvena devyniasdešimt trejų metų brolis Povilas. Kazimierui ir Stanislovui teko palikti Lietuvą, jie niekad nebuvu susitikę ir sugrįžę. Kazimieras baigė Kauno Vytauto Didžiojo universitetą, ten dirbo. Tremtyje teko pradeti nuo siūlų sujėto darbo fabrike. Talento niekas negalėjo atimti – jis tapo garsiu rašytoju, vertėju, leidėju. Barauskas pasivadino Barėnu. Nepriklausomybės laikais dovanoto daug knygų bibliotekoms, mokykloms. Su žmona Marija (vaikų naturėjo) gyveno Londone. 2006 m. kovo 18 d. eidamas 98 metus, po sunkios ligos išėjo į Amžinybę, Londone ir palaidotas. Li-

Rašyto žodžio saugojimas

Pasaulį išvydo jau trečias pajstriečių kūrybos almanachas "Iš tėviškės versmių". Jo sudarytoja – Pajstrio bibliotekos bibliotekininkė Danutė Martinkėnienė, daugiausia prisidėjė prie jo sukūrimo – Bronislavas Mažylis, Ona Striškienė, Adelė Kaziliūnienė.

Almanachas buvo pristatytas gegužės 6-ąją – Motinos dienos išvakarėse. Renginį vedusi Danutė Martinkėnienė daug pagarbos žodžių skyrė motinoms. Dainavo Pajstrio moterys, šoko mergaičių kolektivas.

Smagu, kad šiemet radosi naujų autorius, liūdina, kad jau keleri metai nebéra Stasės Dunkevičiūtės, g. 1932 m., ir Vaidos Jurėnaitės, g. 1977 m. Vartydami Stasytės kraštotyrinę medžiagą apie partizanus skaitome: "Nuotraukos – tai susitikimas po 40 metų... Mielieji broleliai mano. Aplankėtus, kokie buvot tada, – jauni ir pagyvenę, bet linksmi, sąmojinge ir drąsus, nors bejėgiai prieš savo likimus..." Apie netektis ir motinas ji rašo: "Likit gyvi dainose. O motinos... Ach, tos Jūsų motinos! Išvežtos, išvarytos iš savo sodybų, pravardžiuotos, nežinančios nei kada, nei kur Jūsūnūs nužudyti ir išniekinti, kur jū kūnai sukišti... Nesulaikė Jos Jūsų, nebepamatė, nepalaikino..."

Vienas iš vyriausių almanache debiutuojančių autorų – Juozas Juzėnas, g. 1912 m. Pūkių k. Pajstrio parap., per kraštotyrininką Bronislavą Mažylį pateikė prisiminimą apie 1949–1956 tremties

metais patirtus sunkumus ir vargus.

Pirmą kartą savo eiles almanachui atvežė kraštietis, buvęs politinis kalnys Linas Brazdžionis (buvusios tremtinės, rašytojos, tautodailininkės Aldonos Brazdžionytės-Oškelienės jaunėlis brolis). Jis rašo: "Ačiū už laiką, kur praėjo, / Užgydė žaizdas praeities, / Ačiū lietuviui, kad kentėjo, / Vis neprarasdamas vilties. // Ačiū už Lietuvą prikeltą, / Už garsiai himną sugiedotą, / Už kryžių, pakelę sukalą, / Nekaltą auką palaidotą."

Leidinyje pirmą kartą išspausdinta Stanislavo Garnio, Zitos Stuknienės, Emilijos Braženienės kūryba. Paminėti šiųmetiniai jubiliatai – Stanislava Mikeliūnienė, Bronislavas Mažylis, Emilija Taločkienė, Zinaida Jurėnienė. Ne pirmą kartą publikuota Konstantijos Jankevičienės, Aldonos Brazdžionytės-Oškelienės, Reginos Algės Gudavičienės, doc. Petro Kasperavičiaus, Zinos Kvartūnienės, Danutės Martinkėnės, Onos Račauskienės, Onos Striškienės kūryba.

Renginio metu B. Mažilio parengta knygelė "Pajstrio krašto legendos ir padavimai" išsamiai pristatė Panėvėžio aps. G. Petkevičaitės-Bitės rankraštyno darbuotoja tautodailininkė Stanislava Mikeliūnienė. Tai neseniai užrašyti ir anksčiau publikuoti realūs ir fantastiški pasakojimai. Gaila, jog knygelė tik kompiuteriu surinkta, gal kada ji taps knyga (jei sulauks paramos).

Ona STRIŠKIENĖ

Pagerbtī žuvusieji

Jau dešimt metų, kai Panevėžio žygeivių pastangomis Jutiškių kaimė, prie buvusios Petrauskų sodybos, buvo pastatyta originalus kryžius su trimis drožinėtomis skulptūrelėmis. Jų autorius ir sumanytojas – tautodailininkas Bronislavas Mažylis.

Jau praėjo 60 metų, kai niekuo nepriskaltė trys jaunuoliai buvo okupantų granatų sudarkyti. Tai broliai Pranas ir Kazys Petrauskai bei jų draugas Jonas Mitka. Tą dieną Alfonsui pavyko nepastebėtam pasislėpti miške. Jis liko gyvas, vėliau sukurė šeimą. Po tų įvykių išsivarė šalia su šeima gyvenusį broli Adomą, jis grįžo iškankintas, nebeilgai gyveno. Kartu buvo paimtas ir V. Cedronas iš Baroniškių kaimo, po apklausų paleistas.

Gegužės 27 d. Pajstrio bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už žuvusiuosius. Ten atvyko Panevėžio buvę politiniai kaliniai, tremtiniai.

Tą dieną Dvareliškių kaimė Pajstrio-Spiralių parapijos klebonas Pranciškus Tamulionis pašventino Onos ir Jono Gabrių šeimai skirtą paminklą, sukurtą tautodailininko Stanislovo Buziliausko. Paminklo pastatymą iniciavo ir finansavo partizanų ryšininkas Marcelinas Užkurėlis, jam talkino kraštotyrininkas Bronislavas Mažylis. Turininga diena baigėsi gegužinėmis pamaldomis pas Kazimierą Barauską Istricos kaimė. Prieš tai buvo aplankyta jo pusbrolių Barauskų sodyba Stanioniu kaimė.

1907 m. gruodžio 30 d. Stanioniu kaimė, Vinco Ba-

Povilo Barausko (pirmas iš kairės) sodyboje. Kalba Ona Striškienė.

ko nuveikti darbai, turiningos knygos.

Povilo Barausko šeima viesus nuoširdžiai priėmė, pateikė fotografijų, pasakojo apie šeimą, broli. Tikriausiai ne vienas renginio dalyvis pirmą kartą rankose laikė Kazimie-

ro Barėno parašytas knygas, jų akys spindėjo žiburėliai reikšdami, jog labai norėtū tuo pat jas perskaityti.

Ona STRIŠKIENĖ,
kraštotyrininkė,
renginio organizatorė
ir vedėja

Gyvenimas už genj margesnis

Gimiai 1918 m. kovo 15 d. Paisesės kaime, Saldutiškio seniūnijoje, Švenčionėlių rajone, savanorio Vaclovo ir Stefanijos Ulčickų šeimoje. Saldutiškyje baigiai keturis pradžios mokyklos skyrius. Dédės Prano pamokytas, armonikos garsais linksminau bendraamžius ir vyresniuosius. Taigi armonika nuo vairystės tapo mano palydovė. Gražias melodijas "išraitydavau", net pas ponus tarnaudamas galėjau atlkti "prestižinius" darbus, man patikėdavo "atsakingas" pareigas.

Prasmingiausias gyvenimo momentas – 1939-ųjų rudo, kai Vilniuje, ant Gedimino kalno, atsklaupės prieš kryžių ir Trispalvę prisiekiai sąžiningai tarnauti Lietuvai, ginti jos suverenitetą. Vilniuje buvau paskirtas į I pėstininkų pulko IV kuopą, grojau kariniame orkestre. 1940 m. birželį be pasipriešinimo ir karinių veiksmų privalėjome į Šnipiškių karinį miestelį priimti sovietų armijos "išvaduoju". Mes, Lietuvos kariai, privalėjome paklusti sovietų karininkų instrukcijoms ir jų įsakymams. 1941 m. gegužę visi Lietuvos kariai ir karininkai iš karinio miestelio buvome išprašyti ir perkelti į Antakalnio vienuolyną. Netrukus gavome įsakymą: I pulko IV kuopos kariai privalo žygioti į Pabradę.

1941 m. birželio 21 d. rytių ritualo metu gavome pranešimą, kad prasidėjo karas. Savo ištikimą draugę armoniką, su kuria nebuvalo išsiskyręs nuo septynerių metų, apvyniojau civiliais drabužiais, ijdėjau į dėžę ir miške, šalia stovyklavietės, užkasiau. Vėl kitos dienos vakarą visa I pulko IV kuopa išžygavo. Išvargę, alkani, dvi paros be miego pagaliau gilioje miško daubojė kritome poilsio. Atsibudės pastebėjau, kad šautuvas ir kuprinė – šalia manęs, o bendražygijų nėra. Suradau kelią, kuriuo nuo Žemaitijos traukė Lietuvos artilerijos pulkai.

Pasiprašiau važyčiotojio, kad priimtu į vežimą, ir mes, vieno likimo Lietuvos kariai, dardėjome Adutiškio link. Turejau šautuvą su penkiais šoviniais ir, apsisprendęs nesitraukti iš Lietuvos, per pelkes ir mišką patraukiau vakarų link. Priėjės pirmą sodybą ilgai stovėjau, kol mane pastebėjo šeimininkas.

Po poros dienų poilsio, iškeitės kario uniformą į civilio, patraukiau Saldutiškio pusei. Įveikęs 20 kilometrų atstumą pagaliau susitikau su tėvais. Kitą dieną įsidarbiniau Saldutiškio lentpjūvėje, įsigijau naują armoniką, grojau vestuvėse, krikštynose, pobūviuose.

Krivasalio partizanų bunkeris

Lietuvoje jau formavosi pirmieji partizanų būriai. Vyrai, nenorejant tarnauti okupacijėje kariuomenėje, traukė į Linkmenų apylinkės Kiauneliškio miškus, į Krivasalio partizanų vado B. Krinicko būrį. Broliai Stasys ir Mečislovas su svainiu Vladu Rukšenu privalėjo slapstytis tévų sodyboje iškastoje slėptuvėje ponamu ir ūkiniais pastatais. Vė-

net iš Vilniaus.

1946 m. vieną ankstų kovo rytą saugumiečiai Krivasalyje pradėjo "šukuoti" Kiauneliškio mišką ir pulti bunkerį, kuriame nakvojo apie 40 partizanų. Jie negalėjo atsišaudyti, nes visos angos buvo užverstos žemėmis, tačiau pasiduoti nesutiko.

Naktį iš Labanoro miškų atėjo partizanų būrys, vadovaujamas Tanko. Laisvės kovojojai sugebėjo pašalinti žvalgus ir bandė įkalbėti bunkeryje esančius partizanus,

Arklys Kaštonas, armonika ir būrys vaikaičių – neišskiriama Broniaus bičiuliai

liau įsitraukė į vado B. Krinicko vadovaujamą būrį.

Dirbdamas Saldutiškyje gaudavau daug vertingos informacijos apie saugumiečių vykdomas bausmes, patirinimus, užpuolimus ir partizanų kovas. Žinojau, kiek NKVD žmonių dirba centruose. Žinias perduodavau pats arba per ryšininką Praną Ziezdrį iš Devyniaviršės kaimo, per Vladą Čipinį iš Gatakiemio savo broliams bei jų vadui ir Labanoro partizanų būrio vadui Tankui, Kukiškių apyl.

partizanų vadui V. Vykui-Lazdynui, Molėtų ir Utenos apyl. Šilo būrio vadui B. Pelėdai-Zubriui.

Krivasalyje, Kiauneliškio miško bunkeryje su šaudymo angomis, tilpdavo apie 50 B. Krinicko būrio partizanų. Ta vietovė nebuvo saugi. Nuo Utenos iki Vilniaus, per Švenčionėlius, ējo siauruko geležinkelis, todėl saugumiečiai šiame ruože dažnai rengdavo patikrinimus. Kovinius veiksmus atlkti būdavo atsiunciami kariai iš Švenčionelių, Švenčionių ir

kad kartu trauktųsi į Labanoro mišką, pas partizanų vadą Tanką. Tačiau sužeisti, išsekė partizanai pasiliko bunkeryje. Ryte vėl užvirė mūšis. Po dvių parų kovos daug partizanų žuvo, sužeisti: G. Druteika, broliai Ringelevičiai, gyvi nepasidavę, o sunkiai sužeisti: mano brolis Stasys ir dar vienas partizanas iš Saldutiškio, sovietų kareivų buvo ištremti ir išgabenti į Švenčionėlius. Po pirminio tardymo atsildė Vilniuje, iš ten išvežti į Vorkutą. Broolis žuvo Vorkutos šachtose.

Išdavystė

Neaiškiomis aplinkybėmis žuvus kaimynui Kavaliauskui ir jo žmonai, mane iškundė jų sūnus Pranas, tada dirbęs saugume ir man perduodavę vertingų žinių. Jis sugebėjo įrodyti, kad 1941 m. dezertyravau iš sovietų armijos ir kaip pogrindininkas veikiau Saldutiškio apylinkėse. Nuo 1945 m. lapkričio 5 d. buvau tardomas Švenčionėliuose, po dvių dienų – Švenčionyse. Po egzekucijos buvau išvežtas į Vilniaus Lukiskių kalėjimą. Iškankintus vienutėse, be tardymų ir teismo mus, apie du tūkstančius žmonių, saugomų enkavēdistų, ginkluotų kulkosvaidžiais, atvarė į Vilniaus geležinkelio stotį...

Po dvių savaičių alinančios kelionės sustojome Archangelsko srities Velsko rajone. Pūgos sūkuriuose sviliant 50 laipsnių šalčiui trių kilometrų atstumą nuo stoties iki barakų įveikėme be vargo. Ten pamatėme vos gyvus vokiečių belaisvius, dvių aukštų geležinius gultus ir ropojančias blakes. Kartu su jaunu kunigu, su mumis patekusių į šį "katilą", pasimeldėme ir sugulėme vienas prie kitoto, kad būtų šilčiau...

Man teko geležiniais karučiais vežioti smėlį. Kai "pasiekiau" 40 kg svorį, lietuvis gydytojas pasiūlė gultį į ligoninę. Per pušantrą mėnesio priaugau tik vieną kilogramą. Mano gyvybę išgelbėjo tėvas, 1947 metais atvykęs į Velską. Jis atvežė lašinių, sviesto, miltų, kruopų, bet neturėjo galimybės téviškai paspausti rankos – mus skyrė aukštą spygliuota tvora, blanckai mačiau tik jo siluetą. Po mėnesio gydytojai nustebė, kad taip netikėtai atsistojau ant kojų ir apsidžiaugė – vėl esu darbingas. Buvau pažymėtas 918 numeriu. Gavau šaltkalvio-mechaniko darbą.

Vėl virkdau armoniką

Vėliau man buvo patiketos vyriausiojo mechaniko pareigos. Sumažėjo badas, troškūlys, moralinis pažeminimas. Brolis Mečislovas iš Lietuvos atsiuntė armoniką. Pradėjau ją virkdyti...

1953 metais baigėsi kova už būvį. Gegužę gavau leidimą grįžti į Lietuvą. Kokia buvo laimė vėl pajusti Lietuvos saulės šilumą, Eiseito ežero bangų ošimą, paspausti duona

kvepiantį tévo delną, išbučiuoti nuo sielvarto kaktejo įsirėžusias motinos raukšleles ir glostyti sidabru pasipuošius jos plaukus.

Negalėjau įsidarbinti meno, kultūros ar pramonės srityje. Tenkinaus kelių tiesimo meistro pareigomis Švenčionėlių rajone. Paskui pavyko įsitvirtinti Utenos aps. Kuktiškių miškų ūkio urėdijoje. Dalyvavau šventėse, grojau savo armonika, papildžiau Saldutiškio kultūros namų kapelą.

Malonu prisiminti, kad mano atliekamus kūrinius ne kartą jamžino studentai ir atidavė juos į tautinio folkloro fondus. Lietuvos radijo įrašų studijoje įrašyta 14 mano pagrotų valsų, polkų, maršų. 1994 m. apsilankė LTV studijos darbuotojai nufilmavo sodybą Devyniaveršės kaime, kurioje gyvenu, mano pasakojimą bei armonikos treles sudėjo į filmą "Po savo stogu".

Nors gyvenimas apmėtė sunkiaus akmenimis, skausmo, ligų, vargų nepagailėjo, bet aš gyvenu, ir tiek... Gyvenu nemastydamas apie "komunizmo statybas", aštuonečius iš gyvenimo išbrauktus metus, apie patirtą sunkią Golgotą, tik prisiminimuose išlikusių ir retkarčiais sapnuose apsilankančią. Giliai širdyje slepiasi jausmas: gyvenimas yra geras, kilnus ir svarbus, tad jokios negandas jo sumenkinti negali.

Su žmona Stase Žiezdryte kurstėme jaukų namų židini, įžiebtą 1954 metais. Dėl dukters ir dvių sūnų stengėmės jo nekūrenti per daug kaitriomis malkomis ir nepilti šalto vandens. Visus tris palaiminome ir išlydėjome į didžių gyvenimo kelią. Tačiau jau šešeri metai, kai žmoną išlydėjau į Amžinojo poilsio. Dabar vienatvę užpildo trių vaikų ir šešių vaikaičių žingsniai.

Žmonės sutverti gyventi ir mylėti. Vis dar puoseleju viltį – gal sutiksii geraširdę Muzą, įkvėpsiančią kūrybai, suteikiančią dvasinio peno, padėsiančią džiaugtis įvairias palve sodybos flora.

Devyniaveršės kaime, giliai įbridusiam tarp alksnynų ir beržynų, man tenka atlikti Angelo sargo misiją. Esu atsakingas už tuščių sodybų saugumą bei faunos ir floros neleiciamumą. Ji čia – klestinti ir vešinti. Tad draugaudamas su gamta, nesiskirdamas su armonika jaučiu, kad dar ne vaikas... Dar ne rudo...

Bronius ULČICKAS
Nuotraukos iš autoriaus asmeninio albumo

B. Ulčickas (grįžęs iš Sibiro) su būvio politinio kalino V. Dervinio vaisais. 1953 m.

Norėčiau padėkoti

Esu Bernardas Arbočius-Liepsniukas, Didžiosios Kovos apyg. karys savanoris. Rašau šį trumpą laišką norėdamas su visais ištikimais "Tremtinio" skaitytojais pasidalyti patirtimi.

Prieš daug metų tremtyje buvau sužeistas – lūžo blauzdikaulis. Po ilgo gydymo koja liko nežymiai deformuota. Laikui bėgant deformacija didėjo. Grįžęs į Lietuvą dirbau, dainavau "Tremtinio" chore, daug keliavau. Pradėjau jausti, kaip koja po truputį silpnėja. Vaikščioti sekėsi vis sunkiau. Dėl didesnės deformacijos dėvėjosi kojos sąnarys.

Būdamas 75 metų nutariau apsilankytai pas gydytoją traumatologą, dirbantį Jurbarke. Dar šiandien girdžiu tvirtus gydytojo žodžius: "Jums gali padėti operacija". Jo rekomenduojamas apsilankiau Vilniaus pirmosios pagalbos universitetinėje ligoninėje pas gydytoją Purvanecką. Apžiūrėjės gydytojas priėjo išvadą, jog būtina ištisinti kojos išlinkimą ir pakeisti sąnarij. Mane užraše į eilę. Tik praėjus penkeriems metams gavau pranešimą, kad man paskirtas kelio sąnarys. Jaudinaus, bijoju, jog svajonė turėti tiesią koją ir galimybę vaikščioti ga-

lineišsipildyti, nes manęs laukė sunki kojos operacija. Šį vasarą man buvo atlikta blauzdikaulio osteotomija. Sudėtingą operaciją atliko gydytojas traumatologas Vytautas Rimkus. Jo teigimu, kojos iškrypiamas 15–18 laipsnių priskiriamas sunkiai deformacijai. Mano – siekė net 50 laipsnių.

Norėčiau padėkoti gydytojui V. Rimkui ir jo komandos nariams už puikų darbą. Kartu pasidžiaugti, kad mano svajonė turėti tiesią koją išsispilde. Tikrujų, senųjų kovotojų už Lietuvos laisvę likę nedaug, tačiau mūsų ryžtas, stiprybė bei noras gyventi yra begaliniai!

Bernardas ARBOČIUS

Salomėja Petruškevičiūtė-Saveikienė 1933–2006

Pats gražiausias šešiolikasis pavasaris Salomėjos nesvaigino ievu žiedu kvapu, neviliojo prie žalio tvenkinio vandens. Jos akyse tvenkési skausmo ašaros. Svetimi, ginkluoti vyrai varė tėvelius ir ją pačią iš gimtujų namų į nežinią. Gražus buvo 1949-ųjų pavasaris, tik ne jiems skirtas. Nudundėjo traukinys su išsigandusiomis žmonių akimis ir už tūkstančių kilometrų liko plačios Suvalkijos lygumos, derlinga Kalvarijos krašto žemė ir graži Petruškevičių sodyba.

Tolimajame Sibire, Krasnojarsko krašte, sutiko šaltis, badas ir sunkus darbas. Nepraejo nei pora metų ir Salomėja neteko abiejų tėvų, nors jie dar buvo paly-

ginti jauni ir tvirti žmonės... Ją paguodė ir priglaudė kiti – tokie pat tremtiniai, jau seniau nešantys tremtinių dalią, ir mokė ištverti visas gyvenimo primestas negandas. Globojama geru žmonių Salomėja sugebėjo istoti į Krasnojarsko pedagoginių institutą, studavo biologijos mokslus. Baigusi tris kursus, ištekėjo už tremtinio Vytauto Saveikos, bebaigiančio medicinos institutą. Ten susilaukė ir pirmagimio sūnaus Algimanto.

Lietuva jai buvo svajonių kraštas. Svajonė tapo realybe tik 1959 m. Tėvynėje gimė duktė Nijolė. Augindama du mažamečius vaikus Salomėja baigė mokslus, dirbo pedagoginį darbą – per trisdešimt metų atidavė jaunosis kartos

Pro memoria

auklėjimui. Lietuvai tapus Nepriklausoma, įsitraukė į LPKTS gretas.

Veikli, sėzininga, visiems skubanti padėti Salomėja paliko neišdildomą prisiminimą visiems ją pažinojusiems.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos skyrius

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame LPKTS valdybos narę, LPKTS Alytaus aps. koordinatorę Janiną Juodžbalienę dėl sesers mirties.

LPKTS valdyba

Dėmesio!

Liepos 9 d. (sekmadienį) Anykščių r. Šlavėnų k. bus šventinamas paminklinis kryžius šiose apylinkėse žuvusiems Algimanto apyg. Kęstučio kuopos Sakalų būrio partizanams.

11 val. Anykščių Šv. Mato bažnyčioje šv. Mišias aukos monsinjoras Alfonsas Svarinskas.

Kviečiame dalyvauti.

Liepos 6 d. (ketvirtadienį) 12 val. Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje, įvyks Valstybės (Lietuvos Karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos minėjimas.

Koncertuos Kauno pučiamujų orkestras "Ažuolynas".

13 val. Istorinėje Lietuvos Respublikos prezidentūroje – gyvosios Kauno istorijos dienos. 20 val. Kauno pilyje – tarpautinis festivalis "Operetė Kauno pilyje".

Balchašo lagerių bendražygiams

Liepos 15 d. Kaune (Laisvės al. 39), LPKTS būstinių salėje, įvyks Balchašo dykumų lagerio kankinių susitikimas. 9 val. registracija LPKTS salėje, 10 val. šv. Mišios Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. 10.45 val. išvykimas į Kryžių kalnelį, gėlių padėjimas, kryžiaus pastatymo dešimtmecio paminėjimas.

Susitikimo metu LPKTS salėje bus rodomas filmas apie kryžiaus pašventinimą.

Visi buvę politiniai kaliniai, atsiveskime savo atžalas. Vaišinsimės atsineštomis vaišėmis.

Liepos 22 d. (šeštadienį) 12 val. kviečiame maklakoviečius į Marijampolės miesto geležinkelio stotį atsiimti nuotrauką.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>
Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas.
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3640. Užs. Nr.1168

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Jadvyga Gražina Čerkauskaitė-Dauskurtienė 1930–2006

Gimė Kasbarynų k., Tauragės r., augo vyriausia duktė šeimoje. 1949 m. šeimą: tėvas, dvi seseris ir tris brolius, ištrėmė į Irkutsko sr. Taijeto r. Tremtyje išbuvo aštuonerius metus. 1957 m. rudenį grįžo į Lietuvą, apsigyveno Tauragėje. 1961 m. ištekėjo, dirbo, užaugino dvi dukteris.

Palaidota senosiose Tauragės kapinėse.

Užjaučiame vyra, dukteris, gimines.
LPKTS Tauragės filialas

Juozas Abaravičius 1936–2006

Gimė Seniškio k., Naujo Daugeliškio sen., Ignalinos r. 1949 m. kartu su šeima ištremtas į Irkutsko sr. Alarsko r. Zarečnio gyv. Į Lietuvą grįžo 1956 m. Dirbo vairuotoju įvairiose organizacijose.

Palaidotas Seniškio kapinėse.
Užjaučiame gimines ir artimuosius.
LPKTS Ignalinos filialas

Stasė Kazragytė 1948–2006

Gimė Rietavo r. Užpelių k. ūkininkų šeimoje. Dešimties dienų amžiaus su šeima buvo ištremta į Sibirą, Buriatijos-Mongolijos Zaigrajevo rajoną. Ten baigė tris klases. 1958 m. su tėvais ir jaunelė sesute grįžo į Lietuvą. Mokėsi Plungės vidurinėje mokykloje, Vilniaus valstybiniame universitete. Dirbo buhaltere Plungės rajono savivaldybėje. Dainavo būvusių tremtinų chore "Tėvynės ilgesys", aktyviai dirbo LPKTS gretose.

Palaidota Rietavo kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame gimines ir artimuosius.

LPKTS Plungės skyrius

Alfonsas Gedutis 1927–2006

Gimė Kelmės r. Kražių valsč. Burbiškių k. 1944 m. sovietų okupantai išdraskė tėvų ūki, šeimą išvarė iš namų. Tai atvedė Alfonsą į seserį Aldoną su vyru į Žemaičių apyg. partizanų gretas. Nuo 1957 m. kalėjo Intoje, Kožimo lageryje. Grįžęs vedė tremtinę, užaugino dukterį ir sūnų. Apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio medaliu.

Palaidotas Romainių II kapinėse.

Užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LLKS ir Tauro apygardos štabai

Monika Birutė Juodžiukynienė 1923–2006

Gimė Alksniakiemio k., Prienų valsč., Marijampolės aps. Buvo partizanų ryšininkė. Baigusi medicinos mokyklą dirbo Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninėje. Ten slaugė partizaną. Kai jis buvo išduotas, Monika per stebuklą ištruko nuo stribų. Buvo priversta slapstytis. Trys Monikos broliai partizanai žuvo kovodami už Lietuvos laisvę.

Višas savo taurios širdies ugnį, nepalenkimą valią ir gilią išmintį paskyrė tautos gerovei. Jai suteiktas Laisvės kovų dalyvės statusas.

Nuoširdžiai užjaučiame LPKTS Alytaus aps. koordinatorę Janiną Juodžbalienę dėl sesers mirties.

LPKTS Alytaus skyrius

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

TREMINTINYS

Kaina 1,20 Lt